O SLONOVI A SLEPCÍCH
PŘEVYPRÁVĚNÍ S VYUŽITÍM AI

V posledních letech je stále snadnější zkracovat informace tak, aby odpovídaly určitému příběhu nebo vyprávění. Zároveň je důležitější hledat různé perspektivy, když něco hodnotíme – ať už online, nebo offline. Tato metoda nabízí inovativní způsob, jak pracovat s verzí příběhu O slonovi a slepcích od Johna G. Saxe. Pomocí umělé inteligence mohou školitelé vytvořit obrazové převyprávění této bajky a tím zdůraznit důležitost celkového obrazu, posuzování perspektiv a spojování různých úhlů pohledu při hledání smyslu světa kolem nás.

KRÁTKÉ SHRNUTÍ
Tato metoda využívá schopnosti umělé inteligence vytvářet vizuální reprezentace na základě textového zadání, aby ukázala, jak může perspektiva omezovat pohled na téma, příběh nebo – v tomto případě – slona. V rámci této aktivity budou do AI zadány popisy slona, které vyslovili jednotliví slepci. Objeví se obrazy, které se mohou od pravdy značně lišit, což otevře prostor pro diskusi o limitech „jediného pohledu". Diskuse se může rozšířit i na téma limitů AI.

VĚK
16+

POČET ÚČASTNÍKŮ
5–20

DOBA TRVÁNÍ
70 min

Ilustrace: Dalibor Kazija

MATERIÁLY
1. Stabilní připojení k internetu.
2. Zařízení pro zobrazení obsahu (např. TV nebo projektor).

*Můžete použít „předpřipravené" obrázky v PŘÍLOHA 1 a promítnout je v PowerPointu nebo je vytisknout.

KROKY
KROK 0
Před zahájením aktivity si otevřete Adobe Firefly a vytvořte si účet. Pokud použijete připravené obrázky, připravte si je do prezentace nebo vytiskněte.

KROK 1 (15 MIN)
Zahajte diskusi o tom, jaký vliv na příběh mohou mít různé perspektivy. Zde jsou příklady otázek, které mohou pomoci otevřít téma:

- *Proč je důležité vyslechnout si všechny verze příběhu, než si na něj vytvořím vlastní názor?*
- *Jak zapojení různých perspektiv mění způsob, jakým je příběh vyprávěn a přijímán publikem?*
- *Co se můžeme naučit z příběhu, který slyšíme od různých lidí?*
- *Jak může vynechání jediného detailu změnit vyznění celého příběhu? A s jakými záměry k vynechání dochází?*

KROK 2 (20 MIN)
Na začátek si nahlas přečtěte bajku O slonovi a slepcích - *The Blind Men and the Elephant* ve verzi od Johna Godfrey Saxe. Po přečtení popisu od každého z mužů jej zadejte do AI nebo ukažte příslušný připravený obrázek.

Blind Men and the Elephant
A Poem by John Godfrey Saxe

It was six men of Indostan,
To learning much inclined,
Who went to see the Elephant
(Though all of them were blind),
That each by observation
Might satisfy his mind.

The First approach'd the Elephant,
And happening to fall
Against his broad and sturdy side,
At once began to bawl:
"God bless me! but the Elephant
Is very like a wall!"
↘ Napište AI prompt: *An animal with a broad and sturdy side, like a wall.*

The Second, feeling of the tusk,
Cried, -"Ho! what have we here
So very round and smooth and sharp?
To me 'tis mighty clear,
This wonder of an Elephant
Is very like a spear!"
↘ Napište AI prompt: *An animal very round and smooth and sharp, like a spear.*

The Third approach'd the animal,
And happening to take
The squirming trunk within his hands,
Thus boldly up and spake:
"I see," -quoth he- "the Elephant
Is very like a snake!"
↘ Napište AI prompt: *An animal with a squirming trunk, like a snake.*

The Fourth reached out an eager hand,
And felt about the knee:
"What most this wondrous beast is like
Is mighty plain," -quoth he,-
"'Tis clear enough the Elephant
Is very like a tree!"
↘ Napište AI prompt: *A plain animal, like a tree.*

The Fifth, who chanced to touch the ear,
Said- "E'en the blindest man
Can tell what this resembles most;
Deny the fact who can,
This marvel of an Elephant
Is very like a fan!"
↘ Napište AI prompt: *An animal much like a fan.*

The Sixth no sooner had begun
About the beast to grope,
Then, seizing on the swinging tail
That fell within his scope,
"I see," -quoth he,- "the Elephant
Is very like a rope!"
↘ Napište AI prompt: *An animal with a swinging tail, like a rope.*

And so these men of Indostan
Disputed loud and long,
Each in his own opinion
Exceeding stiff and strong,
Though each was partly in the right,
And all were in the wrong!

Nakonec zadejte popis všech perspektiv a podívejte se, jak AI vytvoří svůj obrázek:
An animal with a broad and sturdy side, like a wall, round and smooth and sharp tusk, like a spear, a squirming trunk, like a snake. With a plain knee, like a tree, ears like a fan and a swinging tail.

KROK 3 (20 MIN)
Nejprve se zeptejte účastníků, aby popsali, co se stalo s vyprávěním příběhu. Co si myslí, že se stalo s příběhem a s AI? Poté se zeptejte, co si myslí, že se nám bajka snaží sdělit. Zatřetí se k diskuzi o širším obrazu. Tato bajka ukazuje šest mužů popisujících slona. V tomto případě nebyl nesprávný popis zvířete škodlivý, ale jak je to v reálném světě? Napadají vás případy, kdy může být zastávání jediného pohledu na situaci škodlivé?

KROK 4 (15 MIN)

Zeptejte se účastníků, jaká opatření by mohli přijmout (nebo již přijímají), aby se ujistili, že si zachovávají celkový pohled na situaci a zvažují různé perspektivy k danému tématu. Nechte je sdílet své názory před tím, než jim představíte příklady uvedené níže. Můžete také navrhnout podrobnější zdroje informací, které jsou uvedeny v části „Další informace".

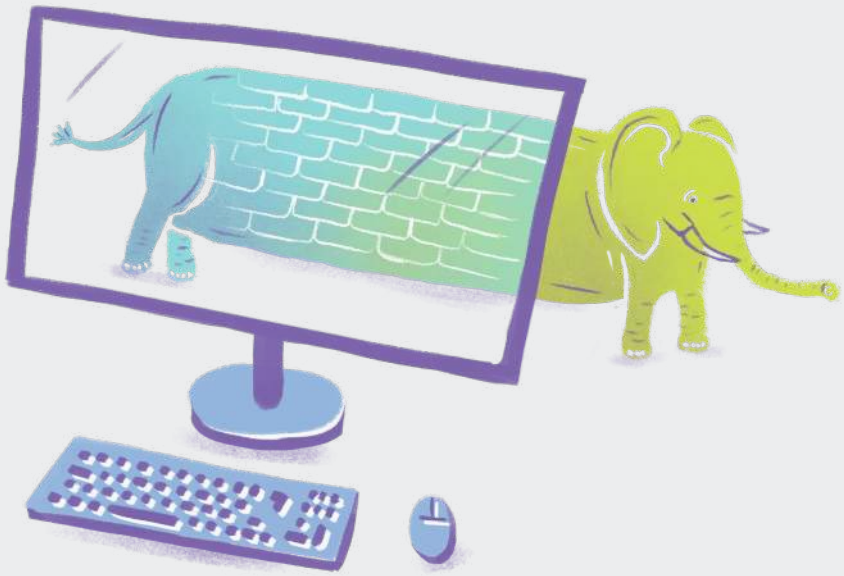
- *Při setkání s novou zprávou se vždy ujistěte, že prověřuje více než jeden zdroj.*
- *Zvažte, jaký záměr může být za příběhem. Chce vás přesvědčit k určitému názoru, nebo se jedná o objektivní informace?*
- *Nabízí příběh důkazy, které podporují jeho pohled?*
- *Je médium (TV, rádio, smartphone), které zprávu přenáší, spolehlivé?*

DALŠÍ INFORMACE

- The Guardian's 1986 'Points of view' advert
- How to See Things From Another Point of View
- 3 counter-intuitive ways to take on another person's point of view
- Fact-checking and information credibility

ZDROJE

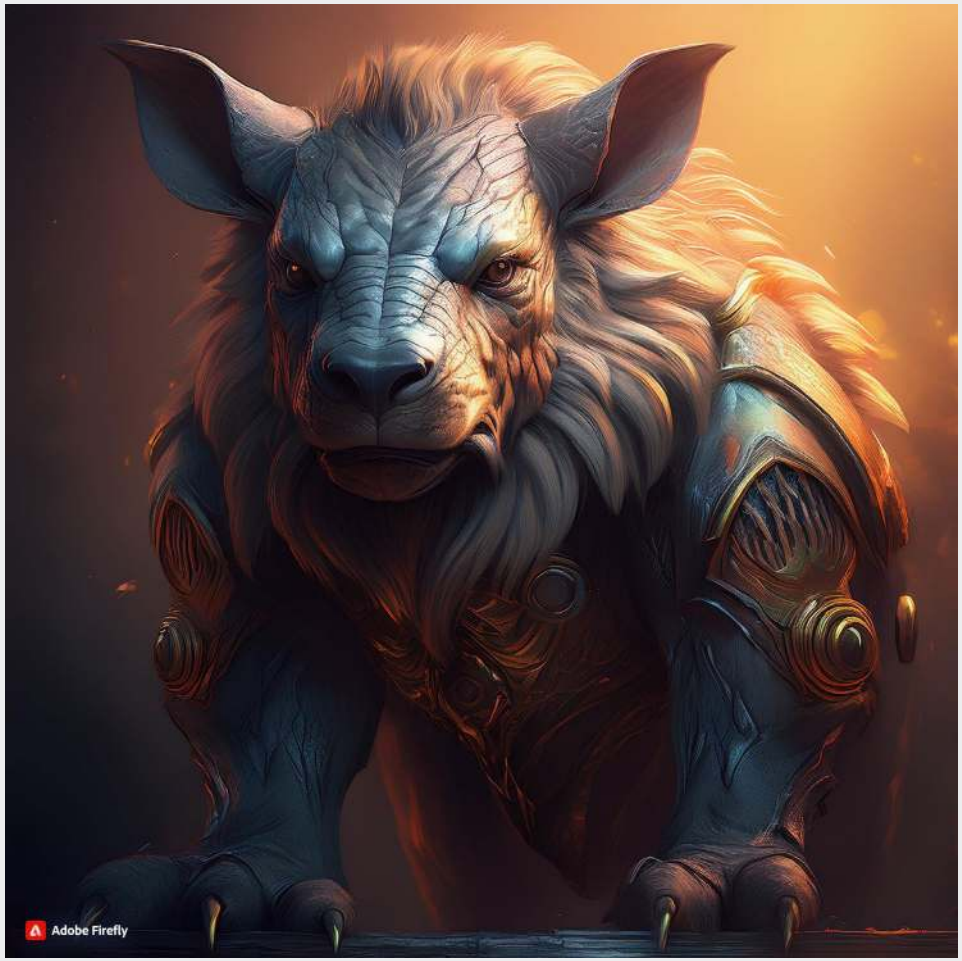
- E-Tick 2024 (Online Course on Ethical Communication) - Session "Shifting Perspectives"
- Blind Men and the Elephant – A Poem by John Godfrey Saxe

Financováno Evropskou unií

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autorů a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo Evropské komise pro vzdělávání a kulturu. Výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani agentura EACEA za ně nenesou odpovědnost.

PŘÍLOHA 1: O SLONOVI A SLEPCÍCH
OBRÁZKY GENEROVANÉ POMOCÍ AI (ABOBE FIREFLY)

Zvíře se širokými a robustními boky, jako zeď.

Zvíře velmi kulaté, hebké a ostré jako oštěp.

Zvíře s vlnitým tělem, podobné hadovi.

Prosté zvíře jako strom.

Zvíře podobající se vějíři.

Zvíře s mávajícím ocasem, jako provaz.

Zvíře s širokými a pevnými boky jako zeď, kulatými a hladkými a ostrými kly jako oštěpy, kroutícím se chobotem jako had. S hladkými koleny, jako stromy, ušima jako vějíře a švihajícím ocasem.

